

10.11.2022

**Asiantuntijalausuntopyyntö Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveys-
jaostolle 15.11.2022; HE 154/2022 vp, HE eduskunnalle valtion talousar-
vioksi vuodelle 2023; Veteraanipalveluiden toimivuus ja resurssien riit-
tävyys****HE 154/2022 vp, HE eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023**

Valtiokonttori on valmistellut yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa vuoden 2023 talousarvioehdotusta luvun 33.50 Veteraanien tukeminen osalta.

Valmistelun pohjana ovat olleet sota- ja sotilasinvalidien sekä rintamaveteraanien lukumäärätiedot:

Lukumäärä vuoden lopussa	2020 tot.	2021 tot.	2022 arvio
Sotainvalidit	552	615	430
Sotilasinvalidit	1 814	1 505	1 420
Rintamaveteraanit (pl. sotainvalidit)	5 364	3 592	2 599
Sotainvalidien omaiset (=huoltoeläkkeen saajat)	2 893	2 471	2 100
Eräissä Suomen sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleet	1 809	1 501	1 156
Puoliso- ja leskikuntoutukseen oikeutetut	2 200	1 825	1 478

Edunsaajien määrät vuosina 2020–2022

Sotiemme veteraanien lukumäärän on laskettu vähenevän noin 30 prosenttia vuodessa. Sotainvalidien mediaani-ikä oli tämän vuoden elokuussa 96 vuotta.

Valtiokonttori maksaa sotainvalideille korvauksia ja myöntää maksusitoumukset laitoshoidon ja kuntoutukseen. Valtiokonttori korvaa myös sotainvalidien julkista laitoshoidon ja kotiin vietäviä avopalveluja. Julkisia avopalveluja varten Valtiokonttori maksaa hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja Ahvenanmaalle (jatkossa ”hyvinvointialue”) ennakkona määrärahaa, ja antaa vuosittain määrärahan käytöstä ohjekirjeen.

Hyvinvointialueet järjestävät rintamaveteraanien kuntoutuksen ja kotona asu-
mista tukevat palvelut. Valtiokonttori maksaa tätä varten hyvinvointialueille määrärahaa, ja antaa vuosittain myös näiden määrärahojen käytöstä ohjekir-
jeen.

10.11.2022

Valtiokonttori on kilpailuttanut sotiemme veteraanien hoito- ja kuntoutuspalvelut vuonna 2023 alkavalle sopimuskaudelle ensin viiden vuoden määräajaksi ja sen jälkeen toistaiseksi. Valtiokonttorin kilpailutuskumppanina on ollut Hansel Oy. Kilpailutuksen tavoitteena on ollut varmistaa asiakkaiden ensiluokkainen hoito ja kuntoutus.

Asiakkaiden määrä vähenee, mutta toisaalta asiakkaat tarvitsevat aiempaa enemmän hoivaa ja palveluja. Koronapandemia on vaikuttanut sotiemme veteraanien palveluihin. Pandemia ja sen torjumiseksi annetut määräykset sekä asiakkaiden pandemian aikana heikentynyt terveys ovat laskeneet kuntoutusmääriä huomattavasti. Tulevien kuntoutusmäärien ja niiden kustannusten enustamiseen liittyy epävarmuutta asiakkaiden heikentyneen toimintakyvyn ja terveydentilan sekä hyvinvointialueuudoksen takia.

Momenttikohtaisesti lausumme seuraavaa:

51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Valtiokonttori esittää, että momentin määräraha olisi määrärahaesityksen 33 000 000 euroa mukainen.

Sotilasvammalain muutostarve

Valtiokonttori on kilpailuttanut sotainvalidien hoidon vuonna 2023 alkavalle sopimuskaudelle. Kilpailutukseen ei osallistunut yhtä paljon tarjoajia kuin vuonna 2017, joten palveluverkko tulee olemaan aiempaa harvempi erityisesti maan itäpuolella. Valtiokonttorin tiedon mukaan kilpailutukseen osallistumatta jättämisen syitä ovat mm. toiminnan loppuminen, siirtyminen julkiseen omistukseen tai keskittyminen palveluasumiseen. Laitosten toimintaympäristö on vaikea johtuen mm. kasvavista kustannuksista, vähenevästä asiakasmäärästä ja palvelun korkeista laatuvaatimuksista.

Valtiokonttori korvaa sotainvalideille myös julkista laitoshoidtoa. Vuodelta 1948 olevan sotilasvammalain (404/1948) mukaan sotainvalideilla on oikeus laitoshuoltoon (jatkossa "laitushoito"), mutta palveluasumisessa vuokran osuutta ei korvata. Yhä useampi kunta on siirtynyt tarjoamaan laitoshoidon sijaan palveluasumista.

Jotta sotilasvammalain tarkoitus toteutuisi, Valtiokonttori katsoo, että sotilasvammalakia tulisi pikaisesti muuttaa siten, että vuosien 1939–1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, laitoshuoltoon oikeutetulle sotainvalidille korvattaisiin myös vuokran osuus palveluasumisessa Valtiokonttorin harkinnan perusteella. Valtiokonttorin harkinnalla estettäisiin hintojen hallitsematon nousu.

Muutos koskisi pientä, mutta sitäkin tärkeämpää kohderyhmää. Muutoksella ei olisi kustannusvaikutusta, sillä kohderyhmällä on jo lakisääteinen oikeus laitoshuoltoon, mutta muutos mahdollistaisi sen, että sotainvalidit saisivat olla viimeiset vuotensa hoidettavana lähellä omaisiaan.

10.11.2022

52. Valtion korvaus sota- ja sotilasinvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v, Veikkaus Oy:n tuoton käyttö)

Valtiokonttori esittää, että momentin määräraha olisi määrärahaesityksen 17 000 000 euroa mukainen.

53. Valtionapu sotainvalidien puolisojen kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Valtiokonttori esittää, että momentin määräraha olisi määrärahaesityksen 1 360 000 euroa mukainen.

54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Valtiokonttori esittää, että momentin määräraha olisi määrärahaesityksen 13 000 euroa mukainen.

55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Valtiokonttori esittää, että momentin määräraha olisi määrärahaesityksen 600 000 euroa mukainen.

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v, Veikkaus Oy:n tuoton käyttö)**57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)**

Valtiokonttori esittää, että momenttien 56 (20 000 000 euroa) ja 57 (8 000 euroa) määrärahat olisivat määrärahaesityksen mukaiset.

Kuntoutus

Vuonna 2023 arvioidaan kuntoutuksen määrärahatarpeen olevan noin 10 miljoonaa euroa.

Vuonna 2021 rintamaveteraanien kuntoutukseen maksettiin 16,2 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäi 5,6 miljoonaa euroa. Palautunut määräraha riitti kattamaan kuntien toukokuussa 2022 ilmoittaman lisämäärärahatarpeen.

Kotona asumista tukevat palvelut

Kuntoutukseen ohjattavan osuuden jälkeen momentilta 33.50.56 jää vuonna 2023 kotona asumista tukeviin palveluihin ohjattavaksi 10 miljoonaa euroa.

10.11.2022

Kotona asumista tukevat palvelut tulivat lakisääteisiksi 1.11.2019, ja siitä lähtien osa kotona asumista tukevista palveluista maksetaan momentilta 33.50.56 ja loppuosa momentilta 33.50.58.

Vuonna 2021 kotona asumista tukeviin palveluihin maksettiin momenteilta 33.50.56 ja 33.50.58 yhteensä noin 151,6 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäi yhteensä 18,9 miljoonaa euroa. Momentin 33.50.56 palautuneesta määrärahaa jaettiin osa lokakuussa 2022 täydennystarpeesta ilmoittaneille kunnille.

58. Rintamaveteraanien kotiin vietävät palvelut (arviomääräraha)

Valtiokonttori esittää, että momentin määräraha olisi määrärahaesityksen 80 000 000 euroa mukainen.

Vuonna 2023 momentilta 33.50.56 ohjataan kotona asumista tukeviin palveluihin 10 miljoonaa euroa, joten yhteensä kotona asumista tukeviin palveluihin on vuonna 2023 käytettävissä 90 miljoonaa euroa.

Valtiokonttorin arvio määrärahatarpeesta perustuu sen ennustamiseen, kuinka suuren määrärahatarvearvion vuodelle 2023 hyvinvointialueet tulevat tammikuun alussa 2023 Valtiokonttorille esittämään. Arvio hyvinvointialueilla tulee tehdä niin, että kaikki veteraanit saavat heille 1.11.2019 voimaan tulleen lain mukaan kuuluvat eli palvelutarpeensa mukaiset palvelut. Annettavien palvelujen tulee perustua vanhuspalvelulain mukaiseen palvelutarpeen kartoitukseen.

Hyvinvointialueet arvioivat määrärahatarvetta vuoden 2023 alussa ensimmäistä kertaa, joten arvioiden suuruuden ennustaminen etukäteen on haastavaa. Kuntien veteraania kohti käyttämissä määrärahoissa on ollut suuria kuntakohtaisia eroja, joiden tulisi tasoittua hyvinvointialueiden sisällä ja välillä. Jos hyvinvointialueet yhtenäistävät asiakkaille tarjottavia palveluita hyvinvointialueella eniten määrärahaa käyttäneiden kuntien tasolle, tulee tämä lisäämään hyvinvointialueiden määrärahatarvetta.

On myös mahdollista, että hyvinvointialueet yliarvioivat määrärahatarvetta välttääkseen tilanteen, jossa määräraha ei riitä kattamaan syntyneitä kustannuksia. Korkean iän vuoksi veteraaniasiakkaiden palvelutarve voi lisääntyä nopeasti, eikä laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta (54/2019) mahdollista määrärahan tasaamista seuraavan vuoden puolella kuten sotilasvammalaki (404/1948). Yliarviointin välttämiseksi Valtiokonttori toimittaa hyvinvointialueille tiedon alueen kuntien käyttämän määrärahan määrästä vuonna 2021. Vuoden 2022 käytöstä tehdyt selvitykset ovat Valtiokonttorin käytettävissä vasta huhtikuussa 2023.

10.11.2022

Valtiokonttori tiedottaa ja ohjeistaa hyvinvointialueita sekä järjestää niille yhdessä veteraanijärjestöjen kanssa verkkoseminaareja. Tarkoituksena on turvata palvelujen sujuvuus ja se, että määräraha-arviot olisivat mahdollisimman oikeita.

Pääjohtaja

Timo Laitinen

Apulaisjohtaja

Hanna Koskinen

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av dokument
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case:

VK/73534/00.02.03/2022

Asiantuntijapyyntö: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion
talousarvioksi vuodelle 2023

Asiakirja / Dokument / Document:

VK/73534/00.02.03/2022-3

Asiantuntijalausunto

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures:

Allekirjoittaja Undertecknare Signed by	Allekirjoituspäivämäärä Datum för underskrift Date of signature	Varmenteen myöntäjä Certifikatutfärdare Certificate issued by
Hanna Koskinen	2022-11-10T10:05:56	C=FI, O=Digi- ja väestötietovirasto CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=DVV Organisational Certificates - G4R\ OK
Timo Laitinen	2022-11-10T10:09:11	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Organisational Certificates - G3\ OK

Sähköinen varmennetieto / Elektronisk certifikatuppgift / Electronic certificate information:

9a30e552730503915e310522dcc6eb35